

ЦИВІЛІСТИКА. ФІНАНСОВЕ ПРАВО

ДУХНЕВИЧ А.В.,

кандидат юридичних наук, доцент
(Волинський національний університет
імені Лесі Українки)

УДК 339.542

ПРИВЕДЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ АПК У ВІДПОВІДНІСТЬ ДО ВИМОГ СОТ

Здійснено теоретико-прикладне дослідження ступеня відповідності аграрного законодавства України вимогам Світової організації торгівлі, досліджено нормативно-правові акти.

Ключові слова: СОТ, торгівля, ГАТТ/СОТ, Держави – члени СОТ, гармонізація, ввізне мито.

Проводится теоретико-прикладное исследование степени соответствия аграрного законодательства Украины требованиям Всемирной торговой организации, исследуются нормативно-правовые акты.

Ключевые слова: ВОТ, торговля, ГАТТ/ВОТ, Государства – члены ВОТ, ввозная пошлина.

The article deals with the theoretic applied research of degree of accordance of agrarian legislation in Ukraine as to requirements and standards of WTO. The normative legal acts are investigated.

Keywords: WTO, trade, GATT/ WTO, the States are members WTO, import duty.

Гармонізацію нормативно-правових актів України відповідно до норм і стандартів СОТ, випробуваних протягом багатьох років у різних країнах світу, вже зараз можемо віднести до позитивних наслідків вступу нашої держави до СОТ, але членство у СОТ вимагає від нашої держави привести у відповідність цілу низку нормативних актів, особливо у сфері АПК, оскільки сільськогосподарський сектор на сьогоднішній день є найменш реформованим.

Актуальність дослідження підтверджується ступенем нерозкритості теми – на даний час фактично немає жодної фундаментальної праці щодо гармонізації аграрного законодавства України з нормами і правилами СОТ.

Науковий аналіз проблем державної аграрної політики і правового регулювання суспільних відносин у сфері сільського господарства здійснюється багатьма вітчизняними вченими. Серед них варто назвати В. Носіка, І. Кобута, В. Семчика, А. Статівку, О. Погрібного, Ю. Шемшученка, В. Янчука та ін., які слугували фундаментальною базою для подальшого дослідження питань, що розглядаються.

Метою статті є аналіз інтеграції аграрного сектора економіки України у світову торгівлю, система наукових поглядів та розробок стосовно цієї проблеми. Метою і завданням роботи є дослідження проблем гармонізації аграрного законодавства після приєднання України до СОТ. Новизна роботи полягає в тому, що в даній праці зроблено спробу дослідити як позитивні, так і негативні наслідки вступу в СОТ для агропромислового комплексу України, запропоновано шляхи удосконалення аграрного законодавства.

Про складність процесу відповідності національного законодавства свідчить те, що в деяких країнах Європи, котрі вже давно є членами СОТ, кількість нормативно-правових актів, які потребували відповідності з угодами СОТ, становила від 700 до 1500.

З урахуванням як позитивного, так і негативного досвіду приєднання до СОТ інших держав зазначимо, що найперше в нашій державі має бути приведення до вимог СОТ податкове та митне законодавство, а також чинні нормативні акти щодо державної підтримки аграрного сектора.

Центральними органами виконавчої влади здійснено аналіз законодавства у сферах, що регулюються угодами СОТ, та підготовлено проекти законів з метою усунення невідповідностей чинного законодавства України у митній, податковій та інвестиційній сферах, у сферах нетарифного регулювання, сільського господарства, санітарних та фітосанітарних заходів, технічних бар'єрів у торгівлі та ін. [1, с. 395].

Відразу після офіційного вступу до СОТ Україна повина була привести ставки ввізного мита у відповідність з рівнем, якій встановлений графіком тарифних зобов'язань України, тобто внести зміни і доповнення до Закону України «Про митний тариф України». Підготовлений Урядом законопроект № 2351 був відхилений Парламентом. Замість нього 3 червня 2008 р. ВР України прийняла Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про митний тариф», підготовлений депутатами, але Президент України заветував цей закон з причини невідповідності ставок ввізних мит на окремі групи товарів домовленостям із СОТ.

Ставки ввізного мита, які відповідали міжнародним зобов'язанням України, встановленим Законом України «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі» від 10.04.2008 р. № 250-VI (додаток I до Протоколу) [2], застосовувалися під час митного оформлення товарів на основі доручення КМ України Держмитслужбі від 07.05.2008р. № 87, починаючи з 16.05.2008 року, до прийняття ВР України Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про митний тариф України» від 17 грудня 2008 року № 676-VI, який привів ставки імпорتنих мит у відповідність із зобов'язаннями України перед Світовою організацією торгівлі. Пропозиції Президента України до Закону були враховані.

За 2005–2008 рр. було прийнято 55 законів України та велику кількість постанов Кабінету Міністрів України із змінами, які приводять окремі їх положення у відповідність до правил СОТ.

Зокрема, поряд з вищезазначеним Законом у 2008 р. були ухвалені також і інші закони щодо виконання зобов'язань, взятих при вступі України до СОТ. Ними стали:

- Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» [3] від 10.04.2008 року №251-VI. Даним нормативним актом скасовано вимогу до суб'єктів господарювання (нерезидентів) страховиків мати постійні представництва на території нашої держави і надавати свої послуги лише через дані представництва, які повинні бути зареєстровані як платники податків відповідно до чинного законодавства України;

- Закон України «Про внесення змін до деяких законів України з питань захисту національного товаровиробника від субсидованого, демпінгового та зростаючого імпорту» від 10.04.2008 р. №252-VI [4]. Даним нормативним актом узгоджено норми національного законодавства у галузі застосування антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних заходів відповідно до положень Угоди про застосування статті VI ГАТТ-1994 та Угоди з субсидій та компенсаційних заходів;

- Закон України «Про внесення змін до статті 16 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [5] від 10.04.2008 р. №253-VI. Даним нормативним актом забороняється здійснювати обмеження імпорту товарів, щодо яких встановлюються квоти, до повного виконання цих квот, а також зазначено, що при митному оформленні товарів, що підлягають ліцензуванню та навантаженню яких здійснюється навалом, не може бути відмовлено за невеликі відхилення вартості, кількості або ваги товарів від тих значень, що містяться у чинній ліцензії;

- Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності» [6] (щодо оцінки відповідності продукції) від 10.04.2008 р. № 255-VI Даним нормативним актом приведено норми законодавства України щодо відповідності продукції у повну відповідність з нормами статті 6.1 Угоди про технічні бар'єри в торгівлі (ТБТ) у тій частині визнання результатів процедур оцінки відповідності в країнах-членах СОТ, навіть якщо такі процедури відрізняються від власних, але лише за тієї умови, що такі процедури щодо даної продукції повністю відповідають чинним технічним критеріям та стандартам, як їх власні;

- Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про ветеринарну медицину» [7] від 18.09.2008 р. №538-VI. Даним нормативним актом узгоджено поняття «забруднююча речовина» та «максимальні межі залишків», а також положення про ідентифікацію тварин відповідно до норм та правил Угоди про санітарні та фітосанітарні заходи (СФЗ);

- Закон України «Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» [8] від 31.10.2008 р. № 639-VI. Даним нормативним актом збереглася підтримка аграріїв в умовах членства у Світовій організації торгівлі, зокрема, внесення змін до законів України «Про податок на додану вартість» та «Про оподаткування прибутку підприємств» у частині скасування нульової ставки і виплати дотацій переробним підприємствам (дані закони втратили чинність у результаті прийняття Податкового кодексу), поширення з 01.01.2009 спеціального режиму сплати ПДВ сільськогосподарськими підприємствами на здійснення всіх операцій з поставки продукції агропромислового секто-

ру власного виробництва та продуктів її переробки, в тому числі продаж молока і м'яса переробним підприємствам та продукцію підакцизних товарів, а також запровадження спеціального режиму справляння ПДВ у сфері сільського і лісового господарства та рибальства.

У 2009 р. залишалося ухвалити ще декілька. Так, на початок квітня 2009 р. залишалося до ухвалення п'ять законопроектів на виконання взятих при вступі до СОТ зобов'язань. Серед них законопроекти:

- № 3322 від 28 жовтня 2008 р. «Про внесення зміни до статті 1 Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» щодо вдосконалення терміну «стандарт» у відповідність до Додатку 1 «Терміни та їх визначення» Угоди СОТ про технічні бар'єри в торгівлі. 16 квітня 2009 р. відбувся розгляд законопроекту під час пленарного засідання ВРУ. 20 травня 2009 р. законопроект було відкликано з ВРУ. Згодом, 17 грудня 2009 р. зміни в даний Закон все ж таки були внесені Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» щодо інформування громадян про наявність у харчових продуктах генетично модифікованих організмів (ГМО)» [9];

- № 2297 від 31 березня 2008 р. «Про внесення змін до Закону України «Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них». Передбачає приведення норм національного законодавства у відповідність до вимог Угоди СФЗ. У разі ухвалення даного нормативного акта додаткові документи про визнання в Україні іноземних сертифікатів не будуть вимагатись. Законопроект було прийнято ВРУ у першому читанні 20 травня 2008 р. Знято з розгляду 3 лютого 2009 р.;

- № 3301 від 20 жовтня 2008 р. «Про внесення зміни до статті 1 Закону України «Про встановлення тарифної квоти на ввезення в Україну цукру-сирцю з тростини». Передбачає збільшення розміру тарифної квоти на імпорту цукру-сирцю з тростини на 3,9 тис. тонн щороку в 2009–2010 рр. на виконання зобов'язань, взятих при вступі до СОТ. Комітет Верховної Ради України з питань податкової та митної політики на своєму засіданні 19.11.2008 розглянув законопроект і прийняв рішення рекомендувати Верховній Раді України відхилити його. Законопроект відкликано з ВРУ 11 березня 2010 р.;

- № 2391 від 17.04.2008 «Про внесення змін до деяких законів України щодо принципів державної політики у сфері ліцензування». Передбачає значне зменшення видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, та вдосконалення ліцензування в галузі криптографічного захисту інформації, які належать до сфери дії Угоди про інформаційні технології. Законопроект ухвалено в цілому 25 червня 2009 р. Присвоєно номер № 1571-VI;

- № 3444 від 04.12.2008 «Про внесення змін до Закону України «Про митний тариф України» (щодо приведення ставок ввізного мита у відповідність до рівня, визначеного графіком тарифних зобов'язань України із вступу до СОТ на 2009 рік. 19 лютого 2009 р. законопроект відхилено ВРУ;

- № 5480 від 24.12.2009 «Про внесення змін до Закону України «Про митний тариф України». Крім створення митного тарифу України з новими вимогами, також передбачалося приведення ставок ввізного мита на товари у відповідність із Графіком тарифних зобов'язань України перед СОТ на 2010 рік. Законопроект відкликано з ВРУ 11 березня 2010 р.

У 2009 р. було ухвалено лише один законопроект з цього списку – «Про внесення змін до деяких законів України щодо принципів державної політики у сфері ліцензування» № 1571.

Інші законопроекти були відкликані з ВР України 11 березня 2010 р. у зв'язку із тим, що ініціатором їх був попередній Кабінет Міністрів України. (Відповідно до статті 105 регламенту законопроекти, внесені Президентом або урядом, вважаються відкликаними, якщо до їх прийняття в першому читанні повноваження Президента або Кабміну було припинено. Такі законопроекти знімаються з розгляду з відповідним позначенням про це в базі даних законопроектів електронної комп'ютерної мережі сайту парламенту).

У Законі України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» [10], відповідно до положень постанови Верховної Ради України від 4 червня 2010 р. № 2318-VI «Про Основні напрями бюджетної політики на 2011 рік» [11], передбачалося відновлення прямих видатків за рахунок коштів загального фонду державного бюджету для надання державної підтримки підприємствам АПК, зокрема, через механізм здешевлення кредитів було спрямовано в 3,4 рази більше, ніж у 2009 р.

Вперше запроваджувалися видатки державного бюджету за рахунок сум податку на додану вартість, що сплачується до бюджету переробними підприємствами усіх форм власності

за реалізовані ними молоко, молочну сировину та молочні продукти, м'ясо та м'ясопродукти, іншу продукцію переробки тварин, закуплених у живій вазі (шкура, субпродукти, м'ясо-кісткове борошно), відповідно до Податкового кодексу України, які будуть спрямовуватись на підтримку галузі товаровиробництва.

Таким чином, вдосконалення чинного законодавства України проводиться нашою державою постійно і не може бути відокремлено від загальносвітових тенденцій. Це свідчить про те, що й надалі наша держава буде вдосконалювати власне законодавство, дотримуючись міжнародних норм, котрі змінюються відповідно до глобальних процесів, які відбуваються у світі.

Крім того, на сьогодні Україні необхідно створити законодавчу базу, яка б стимулювала та спонукала вітчизняних виробників до створення великих підприємств, об'єднань, науково-технічних і виробничих господарчих формувань, які б включали повний цикл – від ідеї до серійного виробництва нових видів товарів та послуг – і були б здатними протистояти зарубіжним конкурентам, у тому числі транснаціональним корпораціям.

Зупинятися на досягнутому не слід. Хоч на даний час більша частина національного законодавства гармонізована з вимогами СОТ, проте існує ще чимало законодавчих колізій і неузгоджень, над якими треба провести ретельну і клопітку роботу для того, аби надалі створити досконалу і потужну законодавчу базу, яка б ідеально відповідала СОТ.

Список використаної літератури:

1. Марцин В.С. Економіка в торгівлі: Підручник. – К., 2006.
2. Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі: Закон України від 10.04.2008р. // ВВР. – 2008. – № 23. – Ст. 213.
3. Про внесення змін до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування»: Закон України від 10.04.2008 р. // ВВР. – 2008. – № 23. – Ст. 214.
4. Про внесення змін до деяких законів України з питань захисту національного товаровиробника від субсидованого, демпінгового та зростаючого імпорту: Закон України від 10.04.2008 р. // ВВР. – 2008. – № 23. – Ст. 215.
5. Про внесення змін до статті 16 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність»: Закон України від 10.04.2008 р. // ВВР. – 2008. – № 23. – Ст. 216.
6. Угода про технічні бар'єри в торгівлі від 15.04.1994 р. // Результати Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів: Тексти офіційних документів. – К., 1998. – С. 131-153.
7. Про внесення змін до Закону України «Про ветеринарну медицину»: Закон України від 18.09.2008 р. // ВВР. – 2009. – № 6. – Ст. 22.
8. Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 31.10.2008 р. // ВВР. – 2009. – № 14. – Ст. 181.
9. Про внесення змін до Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» щодо інформування громадян про наявність у харчових продуктах генетично модифікованих організмів (ГМО): Закон України від 17.12.2009 р. // ВВР. – 2010. – № 9. – Ст. 83.
10. Про Державний бюджет України на 2011 рік: Закон України від 23.12.2010 № 2857-VI // ВВР. – 2011. – №№ 7-8. – С. 194. – Ст. 52.
11. Про Основні напрями бюджетної політики на 2011 рік: Постанова Верховної Ради України від 4 червня 2010 р. № 2318-VI // ВВР. – 2010. – № 32. – Ст. 457.

Надійшла до редакції 19.04.2012

МУЗИКА-СТЕФАНЧУК О.А.,
кандидат юридичних наук, доцент
(Хмельницький університет
управління та права)

УДК 342.951+336.14.01

ПРО ПРАВОВІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ БЮДЖЕТНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Досліджено питання виокремлення та розмежування названих передумов-елементів правовідносин. Права та обов'язки суб'єктів бюджетних правовідносин розглянуто в межах бюджетних повноважень, бюджетної компетенції, правового статусу та правосуб'єктності суб'єктів бюджетного права й правовідносин.

